

ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی

مریم همتی

MBRI -PP-93011

مقاله سیاستی

مهر ۹۳

www.mbri.ac.ir

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه‌شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی‌کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می‌باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

چکیده

سیاست ارتباطی بانک مرکزی را می‌توان به صورت ارائه اطلاعات از سوی بانک مرکزی به عموم در رابطه با اهداف و خط مشی سیاست پولی، چشم‌انداز اقتصاد کلان و سیاست‌های آینده تعریف کرد. تا قبل از دهه ۹۰، باور بانک‌های مرکزی این بود که باید پنهان‌کاری نمایند. در محافل بانک مرکزی اعتقاد بر این بود که سیاستگذاران پولی باید در حداقل ممکن و در ابهام سخن گویند. در دو دهه گذشته، اطلاع‌رسانی به رکن مهمی از چارچوب سیاستگذاری پولی تبدیل شده است به نحوی که اهمیت آن روز به روز در حال افزایش است. در حال حاضر این اجماع در میان اقتصاددانان پولی وجود دارد که اطلاع‌رسانی مناسب در رابطه با اقدامات و سیاست‌های بانک مرکزی، در کاهش نااطمینانی - که کارگزاران اقتصادی با آن مواجه هستند - ضروری است. در بیانی دیگر، شیرازه سیاست پولی «هنر مدیریت انتظارات» است. در دوره‌های اوج عدم قطعیت و نااطمینانی، استراتژی‌های ارتباطی بانک مرکزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا در این دوره‌ها، دریافت اطلاعات شفاف در رابطه با وضعیت اقتصاد و منطق تصمیمات سیاست پولی، برای عموم مردم و خصوصاً فعالان بازارهای مالی مهم و حیاتی است. در وضعیت فعلی اقتصاد ایران و وجود درجه بالایی از نااطمینانی به دلیل تحریم‌ها، چارچوب ارتباطی مناسب برای بانک مرکزی اهمیت دوچندان می‌یابد. نگارش این گزارش بر اساس تشخیص این واقعیت است که سیاست ارتباطی مؤثر در دوره‌های اوج عدم قطعیت می‌تواند اعتماد و اطمینان را به فعالان بازارهای مالی بازگرداند.

سیاست ارتباطی بانک مرکزی^۱ را می‌توان به صورت ارائه اطلاعات از سوی بانک مرکزی به عموم در رابطه با اهداف و خط‌مشی سیاست پولی، چشم‌انداز اقتصاد کلان و سیاست‌های آینده تعریف کرد. تا قبل از دهه ۹۰، باور بانک‌های مرکزی این بود که باید پنهان‌کاری کنند. در محافل بانکداران مرکزی اعتقاد بر این بود که سیاستگذاران پولی باید در حداقل ممکن و در ابهام سخن گویند. در دو دهه گذشته، اطلاع‌رسانی به رکن مهمی از چارچوب سیاستگذاری پولی تبدیل شده، به نحوی که اهمیت آن روز به روز در حال افزایش است. در حال حاضر این اجماع در میان اقتصاددانان پولی وجود دارد که اطلاع‌رسانی مناسب در رابطه با اقدامات و سیاست‌های بانک مرکزی، در کاهش نااطمینانی - که کارگزاران اقتصادی با آن مواجه هستند - ضروری است. سیاست پولی موفق تنها به معنی کنترل مؤثر ابزار سیاست پولی نیست بلکه شکل‌دهی انتظارات کارگزاران از تحولات آینده متغیرهای کلیدی اقتصاد در کارایی سیاست‌های پولی نقش مؤثری دارد. به بیان دیگر، شیرازه سیاست پولی «هنر مدیریت انتظارات» است.^۲

در دوره‌های اوج عدم قطعیت و نااطمینانی، استراتژی‌های ارتباطی بانک مرکزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا در این دوره‌ها، دریافت اطلاعات شفاف در رابطه با وضعیت اقتصاد و منطق تصمیمات سیاست پولی، برای عموم مردم و خصوصاً فعالان بازارهای مالی مهم و حیاتی است. این شرایط ویژه، بانک مرکزی را با چالش‌های بی‌سابقه‌ای در حوزه برقراری ارتباط با فعالان بازارهای مالی و عموم مردم مواجه می‌سازد. با این توضیحات، در وضعیت فعلی اقتصاد ایران و وجود درجه بالایی از نااطمینانی به دلیل تحریم‌ها، چارچوب ارتباطی مناسب برای بانک مرکزی اهمیت دوچندان می‌یابد.

نگارش این گزارش بر اساس تشخیص این واقعیت است که سیاست ارتباطی مؤثر در دوره‌های اوج عدم قطعیت می‌تواند اعتماد و اطمینان را به فعالان بازارهای مالی بازگرداند. به این منظور ابتدا مزایای چارچوب ارتباطی کارا بررسی می‌شود و در ادامه موضوعات مهمی از جمله محتوای اطلاعاتی، گروه‌های هدف و کانال‌های اطلاع‌رسانی در چارچوب ارتباطی بانک مرکزی مورد بحث قرار می‌گیرد. در بخش پایانی نوشتار نیز ضمن بیان چالش‌های پیش‌روی اطلاع‌رسانی بانک مرکزی ایران، پیشنهادهایی به منظور بهبود سیاست ارتباطی ارائه می‌شود.

■ مزایای چارچوب ارتباطی کارا

ارتباط موفق یکی از چالش‌های بزرگ پیش‌روی سیاستگذاری پولی است. هر قدر بانک مرکزی بتواند در توضیح دلایل اتخاذ تصمیمات سیاست پولی به عموم مردم موفق باشد، سیاست پولی اعمال‌شده کارا تر خواهد بود. با توجه به اینکه انتظارات در سازوکار انتقال سیاست

¹ - Central Bank Communication

² - Woodford, M. (2001). Monetary policy in the information economy (No. w8674). National Bureau of Economic Research.

پولی نقش مهمی ایفا می‌کند، در صورتی که بانک مرکزی بتواند انتظارات را به خوبی تحت کنترل درآورد، دستیابی به اهداف سیاست پولی با توفیق بیشتری همراه خواهد بود.

شواهد نشان می‌دهند که اطلاع‌رسانی می‌تواند بخش مهم و مؤثری از جعبه ابزار بانک مرکزی باشد. از دلایل این امر می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

• قابلیت تأثیرگذاری بر بازارهای مالی

در دوره‌هایی که بازارهای مالی در تلاطم هستند، بانک‌های مرکزی می‌توانند از طریق سیاست ارتباطی، انتظارات را تحت تأثیر قرار دهند. شواهد تجربی حاکی از آن است که قیمت‌های مالی به طور معناداری به سخنرانی‌های مقامات پولی واکنش نشان می‌دهد. همچنین بر اساس یافته‌های مطالعات تجربی، بازارهای مالی زمانی که اطلاع‌رسانی توسط رئیس بانک مرکزی صورت پذیرد، واکنش قوی‌تری نشان می‌دهند.

• کمک بالقوه به بانک مرکزی در رسیدن به اهداف سیاست پولی از طریق جلب اعتماد عمومی سیاست ارتباطی کارا به همراه اقدامات سیاستی معتبر برای دستیابی به اهداف سیاست پولی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ارتباط بانک مرکزی می‌تواند نقش مهمی در شکل‌گیری انتظارات بخش خصوصی داشته باشد. کاهش انتظارات تورمی یکی از مواردی است که اقتصاددانان در رابطه با سیاست‌های شفاف‌سازی بر آن تأکید کرده‌اند، این امر می‌تواند منجر به تأثیر بیشتر سیاست‌های پولی شود.

• افزایش پیش‌بینی‌پذیری تصمیمات سیاست پولی

سیاست پولی شفاف‌تر به افزایش پیش‌بینی‌پذیری اقدامات و سیاست‌های بانک مرکزی و در نتیجه کاهش ناطمینانی در بازارهای مالی منجر می‌شود. در شرایط نابرابری و عدم تقارن اطلاعات، اطلاع‌رسانی بانک مرکزی می‌تواند توانایی بخش خصوصی را در پیش‌بینی سیاست‌های پولی افزایش دهد. درک بهتر عموم از سیاست‌های پولی در افزایش کارایی سیاست‌ها مؤثر است. هر قدر توانایی بانک مرکزی در تحت نفوذ درآوردن انتظارات بازار در مورد مسیر آینده ابزار سیاست‌گذاری پولی — و نه صرفاً سطح جاری آن — بیشتر باشد، قابلیت آن در تأثیرگذاری بر اقتصاد بیشتر خواهد بود.

■ محتوای اطلاعاتی در چارچوب سیاست ارتباطی بانک مرکزی

بانک‌های مرکزی حداقل در رابطه با چهار جنبه از سیاست پولی اطلاع‌رسانی می‌کنند:

• اهداف سیاست پولی

تعیین اهداف کمی توسط بانک مرکزی حداقل دو مزیت به همراه دارد. اول، اهداف کمی، پاسخگویی را تسهیل و عملکرد بانک مرکزی را در برابر تعهدش قابل ارزیابی می‌نماید. دوم، هدف (اهداف) کمی به لنگرکردن انتظارات کارگزاران اقتصادی کمک می‌کند. انتظارات تورمی که به خوبی لنگر شده باشند به نوبه خود می‌توانند با از میان برداشتن منبع مهمی از شوک‌ها، به تثبیت نرخ تورم کمک کنند.

• تصمیمات سیاستی

امروزه بیشتر بانک‌های مرکزی، عموم مردم را از تصمیمات سیاست پولی آگاه می‌سازند. اعلام به موقع و صریح تصمیمات سیاست پولی می‌تواند با رفع حدس و گمان‌ها راجع به مصوبات شورای سیاست پولی، اختلال^۱ را کاهش دهد. کاهش اختلالات به نوبه خود می‌تواند به بهبود در کارایی سیاست پولی منجر گردد. زمان‌بندی و محتوای اطلاع‌رسانی در مورد جلسات شورای سیاست پولی به طور قابل توجهی در میان بانک‌های مرکزی متفاوت است. نگاهی به عملکرد بانک‌های مرکزی با درجه شفافیت بالا نشان می‌دهد که تمامی آنها پس از برگزاری جلسات شورای سیاست پولی، یک خبر مطبوعاتی شامل مصوبات شورا را منتشر می‌کنند. برخی از بانک‌های مرکزی (مانند سوئد، جمهوری چک و اروپا) پس از اتخاذ تصمیمات سیاستی، با فاصله کوتاهی کنفرانس خبری برگزار می‌کنند. جلسات پرسش و پاسخ در این کنفرانس‌های خبری کمک شایانی به شفاف‌شدن سیاست‌ها برای بخش خصوصی می‌کند. همچنین بیشتر این بانک‌ها صورت‌جلسات شورای خود را منتشر می‌کنند.

جدول ۱ - نحوه اطلاع‌رسانی در مورد تصمیمات سیاست پولی (بانک‌های مرکزی منتخب)

بانک‌های مرکزی	سوئد	جمهوری چک	اروپا	انگلستان	فدرال رزرو
اعلام سریع تصمیمات سیاستی	✓	✓	✓	✓	✓
خبر مطبوعاتی بعد از هر جلسه شورا	✓	✓	✓	✓	✓
تواتر (مرتبه در سال)	۸	۱۲	۱۲	۱۲	۸
توضیح علل تصمیم‌گیری‌ها در خبر مطبوعاتی	✓	×	×	✓	✓
کنفرانس خبری بعد از هر جلسه شورا	فصلی*	۱۲	۱۱	×	×
تواتر (مرتبه در سال)	۹۰ دقیقه**	۲ تا ۳ ساعت	۴۵ دقیقه	×	×
مدت زمان تأخیر بعد از اعلام خبر	✓	✓	✓	×	×
همراه با جلسات پرسش و پاسخ	✓	✓	✓	×	×
اطلاعات تکمیلی	✓	✓	×	✓	✓
انتشار صورت‌جلسات	✓	✓	×	✓	✓
تأخیر در انتشار صورت‌جلسات	۲ هفته	۱۲ روز	×	۱۳ روز	۵ تا ۸ هفته

* در سوئد در مواقع تغییر نرخ‌های سیاستی توسط شورای سیاست پولی، کنفرانس خبری برگزار می‌شود.

** دو بار در سال، مدت زمان وقفه میان خبر مطبوعاتی و کنفرانس خبری ۴ ساعت است.

منبع: بلایندر و همکاران^۲ (۲۰۰۸) و درگاه بانک‌های مرکزی مذکور

• چشم‌انداز اقتصادی

جنبه مهم دیگر استراتژی ارتباطی بانک مرکزی این است که تعیین نماید چشم‌انداز کدام‌یک از متغیرهای اقتصاد کلان را در اختیار عموم قرار دهد. این مجموعه از اطلاعات می‌تواند شامل پیش‌بینی بانک مرکزی از نرخ تورم، رشد اقتصادی و سایر متغیرهای کلیدی اقتصاد کلان باشد. بانک‌های مرکزی در نحوه و میزان ارائه این اطلاعات به عموم به طور معناداری با یکدیگر تفاوت دارند.

1 - Noise

2 - Blinder, A. S., Ehrmann, M., Fratzscher, M., De Haan, J., & Jansen, D. J. (2008). Central bank communication and monetary policy: A survey of theory and evidence (No. w13932). National Bureau of Economic Research.

مسیر آتی سیاست پولی

برخی از بانک‌های مرکزی از طرق مختلف در مورد مسیر آینده ابزار سیاست پولی (نظیر نرخ بهره) اطلاع‌رسانی می‌کنند. هدف بانک‌های مرکزی از اطلاع‌رسانی در مورد مسیر آتی سیاست پولی، تصحیح انتظارات و کاهش تخصیص نادرست و ناکارای منابع است.

■ گروه‌های هدف بانک مرکزی برای اطلاع‌رسانی

با توجه به اینکه باید استراتژی ارتباطی بانک مرکزی بسته به گروه‌های مختلف هدف متفاوت باشد، این بخش ضمن بررسی اهداف بانک مرکزی از برقراری ارتباط با این گروه‌ها، به توصیف و ارزیابی نحوه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی می‌پردازد.

• فعالان بازارهای مالی

اطلاع‌رسانی بانک مرکزی، مبنای شکل‌گیری انتظارات و برآوردهای فعالان بازارهای مالی از اقدامات سیاستی آتی است، اقداماتی که ارزش‌داری‌های مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف بانک مرکزی از برقراری ارتباط با این گروه هدف، دستیابی هم‌زمان به شفافیت و کارایی است. اگر انتظارات فعالان بازار، با اقدامات آتی بانک مرکزی در یک راستا قرار گیرند، هر تغییر در سیاست به طور معناداری اثرات مخرب کمتری خواهد داشت. بانک مرکزی باید از این مسئله آگاه باشد که اگر سیاست ارتباطی‌اش به درستی تفسیر نشود، ممکن است فعالان بازار تصمیمات نادرستی را اتخاذ کنند که می‌تواند بالقوه زیان‌های اقتصادی بزرگی را به همراه داشته باشد. در نتیجه، ارتباط بانک مرکزی با فعالان بازارهای مالی باید بر مجموعه‌ای از اصول استوار باشد.

– اصول برقراری ارتباط با فعالان بازار

۱. بانک مرکزی باید آگاه باشد که ارتباطش با فعالان بازار – چه بخواهند و چه نخواهند – می‌تواند بازارهای مالی را تکان دهد.
۲. بانک مرکزی باید تنها در مواقعی از سیاست ارتباطی خود به منظور تحریک بازارهای مالی استفاده کند که یک ناترازی^۱ آشکار میان قیمت‌های بازار و سیاست‌های مورد انتظار بانک مرکزی وجود داشته باشد.
۳. در هنگام بروز قیمت‌گذاری اشتباه در بازار و در نتیجه لزوم برقراری ارتباط با فعالان بازار، بایستی استراتژی ارتباطی بانک مرکزی تنها از طریق یک کانال – برای مثال بدنه ارشد تصمیم‌گیری بانک مرکزی – صورت پذیرد. اظهارنظرهای متفاوت اعضای شورا و مدیران ارشد بانک مرکزی می‌تواند به جای هدایت بازار، ناترازی را تشدید نماید.
۴. در مواقعی که بازار به واسطه دریافت اخبار و شایعه‌های نامعتبر و یا اظهار نظر و ارزیابی‌های افراد دچار نوسان می‌شود، بانک مرکزی باید به منظور کاهش سوء تفاهم‌ها، سیاست ارتباطی اصلاحی را اتخاذ کند. برای مثال در این شرایط بهتر است رئیس (یا سخنگوی) بانک مرکزی به فعالان بازار توصیه نماید که به این اختلالات توجهی نکنند.

¹ - Misalignment

مقامات سیاسی

هدف اصلی ارتباط بانک مرکزی با مقامات دولتی، تضمین پاسخگویی مناسب — که پیش‌نیاز استقلال است — و بهبود کارایی سیاست‌های اقتصاد کلان است. ارتباط میان بانک مرکزی و مقامات سیاسی می‌بایست در یک چارچوب شفاف و روشن برقرار شود. تعامل بانک مرکزی با مجلس می‌تواند از طریق گزارش‌های دوره‌ای رئیس بانک مرکزی در رابطه با سیاستگذاری‌های پولی ایجاد گردد. از سویی دیگر، اظهارنظرهای متفاوت مقامات سیاسی در رابطه با مسائل و موضوعات مربوط به سیاست پولی، اختلال‌های غیرضروری را سبب می‌شود و در نتیجه کارایی کلی سیاست پولی را خدشه‌دار می‌کند. در بیشتر کشورهای پیشرفته، مقامات سیاسی در رابطه با سیاست پولی اظهار نظر نمی‌کنند و به بانک مرکزی اجازه می‌دهند تا با تسلط بر ابزار سیاست پولی، به اهداف تعیین‌شده دست یابد.

• عموم مردم

از آنجا که عملکرد بانک مرکزی و تصمیمات مقامات این بانک به طور مستقیم و غیرمستقیم در زندگی آحاد مردم تأثیر انکارناپذیری دارد، همراهی مردم و تعبیر و تفسیر صحیح و منطقی فعالیت‌های انجام‌شده در بانک، ضرورت و اهمیت می‌یابد. بانک مرکزی از برقراری ارتباط با مردم دو هدف اصلی را دنبال می‌کند: کارایی سیاست پولی و پاسخگویی. با توجه به این اهداف، سیاست ارتباطی بانک مرکزی با توده مردم باید بر ساده و قابل فهم بودن پیام‌های ارسالی استوار گردد.

■ کانال‌های اطلاع‌رسانی

بانک‌های مرکزی به منظور برقراری ارتباط با عموم و فعالان بازارها می‌توانند از مجموعه وسیعی از ابزارهای ارتباطی استفاده کنند. هر یک از بانک‌های مرکزی، در چارچوب ارتباطی خود ترکیبی از ابزارها را به کار می‌برند. از مهم‌ترین ابزارهای برقراری ارتباط می‌توان به خبر مطبوعاتی، کنفرانس خبری، انتشار صورتجلسات و آرای هر یک از اعضای شورا، انتشار پیش‌بینی متغیرهای کلیدی اقتصاد، گزارش‌ها (بولتن‌های ماهانه، گزارش سیاست پولی و ...)، گزارش سیاست پولی به مجلس، مصاحبه‌ها، سخنرانی‌ها، جلسات توجیهی با رسانه‌های جمعی، مقالات پژوهشی، کنفرانس‌ها، ویدئو/بازی/انیمیشن‌های آموزشی (در زمینه مفاهیم اقتصادی و سیاستگذاری پولی) و مسابقات مدرسه‌ای اشاره کرد که می‌توانند در تواتر مختلف و برای اطلاع‌رسانی به گروه‌های هدف مختلف مورد استفاده بانک‌های مرکزی قرار گیرند.

جدول ۲- ابزارها، کانالها و گروههای هدف استراتژی ارتباطی بانکهای مرکزی

ابزارها	کانالها	زمان	محتوا	گروه هدف
خبر مطبوعاتی	وبسایت، نسخه چاپی	بلافاصله پس از جلسات شورا	تصمیمات سیاست پولی، بعضی اوقات همراه با توضیحات مختصر راجع به مصوبات شورا	توده مردم، بازارها و رسانهها
کنفرانس خبری	پخش تلویزیونی	اندکی بعد از پایان جلسات شورا	توضیح علل مصوبات شورا، ارزیابی از وضعیت جاری اقتصاد و چشم انداز آینده، گهگاه اظهار نظر در مورد سایر سیاستهای اقتصادی نظیر سیاستهای مالی	توده مردم، بازارها و رسانهها
انتشار صورتجلسات شورا	وبسایت و نسخه چاپی	بین ۲ تا ۱۳ هفته بعد از جلسه شورا	ارائه اطلاعات راجع به بحثهای صورت گرفته در شورا (شامل دلایل تصمیم گیری، سناریوهای سیاستی و ...)	توده مردم، بازارها و رسانهها
انتشار آرای هر یک از اعضای شورا	وبسایت و نسخه چاپی	همراه با صورتجلسه شورا	ارائه آرای هر یک از اعضای شورا و توضیح آرای مخالف	توده مردم، بازارها و رسانهها
انتشار پیش بینی ها	وبسایت، نسخه چاپی	ماهانه، فصلی	ارائه پیش بینی نرخ تورم، رشد اقتصادی و سایر متغیرهای کلیدی	تحلیلگران، فعالان بازار و عموم مردم
گزارش ها (بولتن های ماهانه، گزارش سیاست پولی و ...)	وبسایت، نسخه چاپی	ماهانه، فصلی و سالانه	تحلیل مسائل مربوط به سیاست پولی، ارزیابی وضعیت جاری اقتصاد و ارائه چشم انداز اقتصادی	فعالان بازار، عموم مردم و رسانهها
گزارش سیاست پولی به مجلس	گزارش زنده در تلویزیون و رادیو، نسخه چاپی، وبسایت	دو بار در سال	توضیح سیاستگذاری های پولی و پاسخ به سوالات نمایندگان	سیاستمداران، عموم مردم
مصاحبه ها	رسانه های جمعی	-	مسائل کلیدی سیاست پولی (شامل استراتژی ها و مصوبات)، مشکلات جاری در زمینه سیاست های اقتصادی، موضوعات خاص	فعالان بازار، عموم مردم و رسانهها
سخنرانی ها	تعامل مستقیم، رسانه های جمعی و انتشار در وبسایت بانک	-	مسائل کلیدی سیاست پولی (شامل استراتژی ها و مصوبات)، مشکلات جاری در زمینه سیاست های اقتصادی، موضوعات خاص	فعالان بازار، عموم مردم و رسانهها
جلسات توجیهی	دیدار نمایندگان بانک مرکزی با روزنامه نگاران	در صورت نیاز	ارائه توضیحات به منظور روشن شدن سیاستگذاری های پولی	نمایندگان رسانهها
مقالات پژوهشی	انتشار در وبسایت بانک مرکزی و نسخه چاپی در مجلات اقتصادی	به طور منظم	مطالعات انجام شده در زمینه های تخصصی اقتصاد کلان، بانکداری مرکزی و سیاستگذاری های پولی	دانشگاهیان، افراد علاقه مند به موضوعات اقتصادی در جامعه
کنفرانس ها	تعامل مستقیم	به طور منظم	مطالعات انجام شده در زمینه های تخصصی اقتصاد کلان، بانکداری مرکزی و سیاستگذاری های پولی	دانشگاهیان، افراد علاقه مند به موضوعات اقتصادی در جامعه
ویدئو/بازی/انیمیشن های آموزشی (در زمینه مفاهیم اقتصادی و سیاستگذاری پولی)	وبسایت	به طور منظم	آموزش مفاهیم کلیدی در اقتصاد (مانند تورم) و موضوعات مربوط به سیاستگذاری پولی و کنترل نرخ تورم به زبان ساده	دانش آموزان، دانشجویان معلمان، افراد علاقه مند به موضوعات اقتصادی در جامعه
مسابقات مدرسه ای	تعامل مستقیم	به طور منظم	آشنایی با فرایند تصمیم گیری در زمینه سیاستگذاری پولی	نوجوانان و معلمان مدارس

منبع: گردآوری نویسنده از درگاه بانکهای مرکزی (با درجه شفافیت بالا)

چالش های پیش روی اطلاع رسانی بانک مرکزی در ایران

• سطح سواد اقتصادی مردم

سطح سواد و آگاهی عموم مردم در رابطه با مسائل و موضوعات اقتصادی، مشکلی است که خصوصاً بانکهای مرکزی در کشورهای در حال توسعه در رابطه با استراتژی های ارتباطی خود با آن مواجه هستند. هر چه درک عموم از مسائل اقتصادی و موضوعات بانکداری مرکزی بیشتر باشد، کارایی اطلاع رسانی بانک مرکزی در جهت کنترل انتظارات بیشتر خواهد بود. بنابراین لازم است تا بانک مرکزی اقداماتی را در جهت افزایش درک عموم مردم از مفاهیم کلیدی اقتصادی انجام دهد.

- شکاف میان تورم احساس شده توسط مردم و نرخ تورم اعلام شده توسط بانک مرکزی

مشاهده پذیر بودن قیمت اقلام خوراکی، تواتر بالای خرید این اقلام و سهم این گروه در سبد مصرفی خانوارها در دهک های پایین، باعث شده تا باور عموم مردم از نرخ تورم با نرخ اعلام شده توسط بانک مرکزی متفاوت باشد. ایجاد این شکاف، چالش جدی را در برابر استراتژی ارتباطی بانک مرکزی — در خصوص کنترل نرخ تورم — قرار می دهد. بنابراین بانک مرکزی باید این اختلاف را از طریق اطلاع رسانی به عموم کاهش دهد.

- تحلیل رفتن اعتبار بانک مرکزی

اعتبار خصوصیت مورد نیاز برای تمامی بانک های مرکزی است و ایجاد آن چالش مهمی برای بانک های مرکزی در کشورهایی با تاریخچه ای از تورم مزمن است. با توجه به نوسانات نرخ ارز و افزایش قابل توجه نرخ تورم، میزان اعتبار و مقبولیت عمومی بانک مرکزی ایران طی چند سال اخیر دچار کاهش شدیدی شده است. در این شرایط چارچوب ارتباطی مناسب بانک مرکزی به همراه تعهد به برنامه های اعلام شده می تواند در بازگرداندن اعتماد دوباره نقش بسزایی ایفا نماید. بانک مرکزی نمی تواند تنها از طریق برقراری ارتباط، به ایجاد یا حفظ اعتبار خود نائل آید. در این خصوص عملکرد بانک مرکزی و تعهد به وعده های اعلام شده از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

- درجه پایین استقلال بانک مرکزی

پایین بودن درجه استقلال بانک مرکزی ایران، طراحی استراتژی های ارتباطی را با مشکلاتی مواجه خواهد کرد. ایجاد تعهد در برابر کنترل نرخ تورم و اعلام عمومی آن در شرایطی که بانک مرکزی ابزارهای مکفی برای سیاست گذاری پولی در اختیار ندارد و نیز به دلیل ساختار روابط دولت و بانک مرکزی، کنترل محدودی بر کل های پولی دارد، می تواند اعتبار بانک مرکزی را بیش از پیش کاهش دهد.

- ناسازگاری علائم ارسالی

وجود یک چارچوب اطلاع رسانی به عموم مردم بدون وجود یک استراتژی روشن برای برقراری ارتباط میان بانک مرکزی و دولت امکان پذیر نیست. در مواقعی که اظهار نظر مقامات دولتی در جهتی عکس با صحبت های مقامات بانک مرکزی باشد، می تواند در کارایی سیاست ارتباطی بانک مرکزی اخلال ایجاد نماید.

■ پیشنهادهایی برای بهبود چارچوب ارتباطی بانک مرکزی در ایران

- بانک مرکزی بایستی در برقراری ارتباط، محتاطانه عمل کند و از این مسئله آگاه باشد که پیامی که به درستی توسط فعالان بازارهای مالی یا عموم مردم درک نگردد، می تواند زیان قابل توجهی را به بازارها، خانوارها و بنگاه ها تحمیل نماید. چارچوب ارتباطی که به طور نامناسب طراحی و یا اجرا شود، می تواند به جای دربرداشتن منافع، زیان های قابل توجهی را به اقتصاد تحمیل کند.

سازگاری ارتباط و اتخاذ سیاست‌ها زمینه‌ساز ایجاد اطمینان و حمایت مردمی است. در مقابل، اطلاع‌رسانی و تعامل ناهماهنگ و اشتباهات سیاستگذاری می‌تواند به نوسانات گسترده‌تری در بازارها دامن زند.

- استفاده از ابزارهای ترویج مفاهیم بانکداری مرکزی و اختصاص بخشی از درگاه بانک مرکزی به آموزش مفاهیم اقتصادی به عموم مردم به زبان ساده (شامل ویدئوهای آموزشی و گزارش‌ها و بروشورها) می‌تواند به درک عمومی از موضوعات سیاست پولی کمک شایانی نماید.

- با توجه به اهمیت انتشار به موقع و منظم آمارها و اطلاعات اقتصادی در شکل‌گیری انتظارات بخش خصوصی، توصیه می‌گردد در بخش «آمارها و داده‌ها» در درگاه بانک مرکزی، بخشی با عنوان «تقویم انتشار آمار» اضافه گردد و بانک مرکزی متعهد گردد تا در تاریخ‌های اعلام‌شده، آمار مربوطه را در درگاه بانک منتشر کند.

- علی‌رغم تجربه بانک‌های مرکزی در انتشار منظم پیش‌بینی نرخ تورم، نرخ رشد اقتصادی و سایر متغیرهای کلیدی، در ایران تا کنون بانک مرکزی به انتشار عمومی آمار مربوط به پیش‌بینی متغیرهای اقتصادی (و بالاخص نرخ تورم) نپرداخته است. با توجه به نقش مؤثری که این پیش‌بینی‌ها در مدیریت انتظارات بخش خصوصی و همچنین کارایی سیاست‌های پولی ایفا می‌کنند، پیشنهاد می‌شود بانک مرکزی در گزارشی به ارائه پیش‌بینی خود از چشم‌انداز اقتصادی — در تواتر ماهانه یا فصلی — بپردازد. در این گزارش بایستی اطلاعات مکفی راجع به مدل اقتصادی به کار گرفته شده برای پیش‌بینی‌ها و همچنین پیش‌فرض‌های مدل ارائه گردد.

- بانک مرکزی در ارائه پیش‌بینی‌هایش به بخش خصوصی باید بر این مسئله تأکید کند که این پیش‌بینی‌ها مشروط به اطلاعات و شرایط جاری اقتصاد است و بنابراین با توجه به وجود نااطمینانی در مورد شرایط اقتصادی و ماهیت تصادفی شوک‌های کلان، امکان بروز شکاف میان پیش‌بینی‌های اعلام شده و مقادیر محقق شده متغیرها وجود دارد.

- ارتباط بایستی دوطرفه باشد. به این معنی که بانک مرکزی در کنار اطلاع‌رسانی به فعالان بازارها و عموم مردم، باید به نظرها و پیشنهادهایی که تحلیلگران بازارها، متخصصان و اساتید اقتصاد در رسانه‌های جمعی ارائه می‌دهند، توجه نماید. امروزه بانک‌های مرکزی با انبوهی از نظرها منعکس‌شده در وبلاگ‌ها، شبکه‌های تلویزیونی و جراید مواجه هستند که تأثیر زیادی بر اذهان عمومی دارد. توجه بانک مرکزی به راه‌حل‌های پیشنهادی کارشناسان می‌تواند در بعضی مواقع کارگشا باشد.

- یک وظیفه مهم بانک مرکزی این است که محدودیت‌های مربوط به مأموریت‌ها و توانایی‌اش در رسیدن به اهداف سیاست پولی را برای عموم مردم توضیح دهد. اطلاع‌رسانی در رابطه با محدودیت‌های پیش روی سیاستگذار پولی برای پرهیز از شکل‌گیری انتظارات نادرست و به تبع آن از دست رفتن اعتبار بانک مرکزی لازم و ضروری است. دستیابی به نرخ تورم پایین، به میزان موفقیت بانک مرکزی در توجیه افکار عمومی بستگی دارد.

- به منظور لنگر کردن انتظارات تورمی، لازم است بانک مرکزی یک برنامه کمی برای کاهش نرخ تورم ارائه دهد و آن را به صورت عمومی اعلام نماید. به عبارت دیگر، بانک مرکزی باید به صورت صریح و روشن اعلام کند که نرخ تورم هدفگذاری شده سیاستگذار در افق میان مدت چه میزان است و این نرخ به چه نحو (با چه ابزارهایی) و طی چند ماه، کاهش خواهد یافت. تحقق اهداف کمی در تواتر اعلام شده باعث خواهد شد تا این باور عمومی ایجاد شود که بانک مرکزی به برنامه‌های اعلام شده برای کنترل نرخ تورم متعهد است و بنابراین به دلیل شکل‌گیری این اعتماد، انتظارات تورمی بخش خصوصی در دوره‌های بعد در سطوح پایین تری قرار خواهد گرفت و به این ترتیب سیاست‌های پولی کارایی بیشتری خواهند داشت.
- با توجه به شفافیت اندک در رویه اتخاذ تصمیمات سیاست پولی در ایران، بهتر است اقداماتی در جهت بهبود شفافیت در اتخاذ تصمیم‌گیری‌های شورای پول و اعتبار و نحوه رسیدن به تصمیمات سیاستی در جلسات شورا انجام پذیرد. در این راستا، برگزاری کنفرانس خبری پس از جلسات شورای پول و اعتبار، ضمن بررسی دقیق‌تر مصوبات شورا می‌تواند به درک عمومی از علل و منطق تصمیم‌گیری‌ها کمک شایانی نماید. همچنین، در صورتی که این کنفرانس با پرسش و پاسخ همراه باشد می‌تواند بر شفافیت اطلاع‌رسانی بیافزاید. انتشار صورتجلسات شورا نیز می‌تواند اطلاعات مفصل تری را راجع به نحوه تصمیم‌گیری سیاست‌های پولی در اختیار عموم قرار دهد.

فهرست گزارش‌های پژوهشی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
گزارش‌های پژوهشی در سال ۱۳۹۳		
کنترل اثرات ناپایداری و شکست ساختاری تورم با مدل‌های غیرخطی و زمان‌متغیر	MBRI-WP-93010	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
راهکاری در جهت تقویت رعایت اصول شریعت در قراردادهای بانکی	MBRI-PN-93009	وهاب قلیچ و فرشته ملاکریمی
ارزیابی سرمایه بانک‌ها بر اساس استانداردهای بین‌المللی	MBRI-PN-93008	زهرا خوشنود و مرضیه اسفندیاری
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از عوامل مشترک اجزای شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی	MBRI-WP-93007	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
وضعیت صنایع در دوره‌های رونق و رکود	MBRI-PN-93006	مجید عینیان
ارزیابی وضعیت مطالبات غیرجاری در نظام بانکی ایران و مقایسه آن با سایر کشورها؛ با مروری بر تجارب سایر کشورهای اسلامی	MBRI-PN-93005	لیلا محرابی
معرفی روش‌های تأمین مالی اسلامی در کشورهای مختلف	MBRI-PN-93004	لیلا محرابی
سپهر سرمایه مخالف چرخه: سندی از جمله اسناد توافق‌نامه سرمایه‌بالی سه	MBRI-PP-93003	زهرا خوشنود
آسیب‌شناسی بازار بین‌بانکی ریالی در ایران با تأکید بر ابعاد فقهی	MBRI-PP-93002	رسول خوانساری
اثر پسماند جانشینی پول در ایران	MBRI-RR-93001	سامان قادری
گزارش‌های پژوهشی در سال ۱۳۹۲		
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-9228	مریم همتی
استقلال بانک مرکزی؛ گام نخست در پیشبرد اهداف سیاست‌گذاری پولی	MBRI-9227	مریم همتی
تأثیر نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی بر مطالبات غیرجاری بخش بانکی؛ رهیافت اقتصادسنجی	MBRI-9226	حامد عادل نیک
اثرات پویای حجم کل بدهی‌ها بر بخش واقعی اقتصاد ایران (۱۳۶۰-۱۳۹۰) و ارزیابی آن به عنوان سازوکار هشداردهنده وقوع بحران مالی	MBRI-9225	احمدعلی رضایی
ارزیابی عملکرد بانک‌ها در سید دارایی، بدهی، سود و زیان در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۲	MBRI-9224	اعظم احمدیان
تحلیل سهم از بازار بانک‌ها (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	MBRI-9223	اعظم احمدیان
ارزیابی شاخص‌های سلامت بانکی، در بانک‌های ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	MBRI-9222	اعظم احمدیان
تجربه بانک‌های توسعه‌ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد جهانی	MBRI-9221	لیلا محرابی
وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)	MBRI-9220	وهاب قلیچ، لیلا محرابی
پایداری تورم و عوامل موثر بر آن در اقتصاد ایران	MBRI-9219	حجت تقی‌لو
مالیات تورمی در ترازوی عدالت	MBRI-9217	دکتر محمداسماعیل توسلی و وهاب قلیچ
مدیریت ثروت اسلامی	MBRI-9216	رسول خوانساری، رضا یارمحمدی
بررسی دیدگاه‌های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول	MBRI-9215	فرشته ملاکریمی
تحلیل عاملی نسبت‌های مالی بنگاه‌های صنعتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران	MBRI-9214	ماندانا طاهری، فرهاد نیلی
صکوک کوتاه‌مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9213	رسول خوانساری، حسین میسمی، لیلا محرابی
جعبه ابزار پیش‌بینی تورم در اقتصاد ایران	MBRI-9212	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
محاسبه سود قطعی سپرده‌گذاران در بانکداری بدون ربا	MBRI-9211	حسین میسمی
ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)	MBRI-9210	اعظم احمدیان
نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک	MBRI-9209	حمید قنبری
تحلیل شاخص‌های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید	MBRI-9208	اعظم احمدیان
بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)	MBRI-9207	مصعب عبدالهی آرانی
حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در موسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9206	حسین میسمی
استانداردهای حسابداری و حسابرسی در موسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9205	وهاب قلیچ
مدیریت دارایی و بدهی در بانک‌های اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9204	لیلا محرابی
مدیریت ریسک در بانک‌های اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9203	رسول خوانساری
اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9202	فرشته ملاکریمی
تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9201	حسین میسمی
گزارش‌های پژوهشی در سال ۱۳۹۱		
پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9111	حسین میسمی
مجموعه روایات ربا(بخش اول)	MBRI-9110	فرشته ملاکریمی

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی	MBRI-9109	فرشته ملاکریمی
عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی	MBRI-9108	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران	MBRI-9107	زهره خوشنود
ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی	MBRI-9106	لیلا محرابی
مفهوم‌شناسی ربا و بهره	MBRI-9105	حسین میسمی
تورق چیست؟	MBRI-9104	وهاب قلیچ
چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی	MBRI-9103	لیلا محرابی
وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA	MBRI-9102	لیلا محرابی
بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده	MBRI-9101	ایلناز ابراهیمی
گزارش‌های پژوهشی در سال ۱۳۹۰		
عملیات بازار باز در چارچوب بانکداری بدون ربا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9008	حسین قضاوی، حسین بازمحمدی
کتاب‌شناسی اقتصاد ریاضی (پاییز ۱۳۹۰)	MBRI-9007	فرهاد نیلی
برآورد قدرت بازاری در شبکه بانک‌های دولتی ایران (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9006	سید صفدر حسینی
جنبه‌های اساسی تغییر واحد پول ملی؛ تجربه ونزوئلا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9005	ابوالفضل اکرمی، پیمان قربانی
اصول اساسی اثربخشی نظام‌های بیمه سپرده (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9004	حسین معصومی، محمد روشن‌دل
ساز و کارهای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9003	زهره سلطانی، زهره خوشنود، طاهره اکبری آلاشتی
بانکداری اخلاقی در جهان (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9002	وهاب قلیچ
مالیات تورمی دلار (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9001	حسین قضاوی
گزارش‌های پژوهشی در سال ۱۳۸۹		
بورس اوراق بهادار در ایران و برخی کشورهای منتخب	MBRI-8911	علی حسن‌زاده، اعظم احمدیان
قانون بانک مرکزی فدراسیون روسیه	MBRI-8910	امیر حسین امین‌آزاد، حسین معصومی
سیاست‌های پولی و قیمت نفت	MBRI-8909	مهدی منجمی
مدیریت نقدینگی وجوه نقد صندوق شعب با استفاده از مدل انتشار	MBRI-8908	هادی حیدری، زهرا زواریان، ایمان نوربخش
مصوبه تشکیل مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استانی	MBRI-8907	لیلا محرابی
بررسی برنامه پنجم توسعه کشور	MBRI-8906	مehشید شاهچرا
آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی	MBRI-8905	طاهره اکبری آلاشتی
اثر خارجی بحران‌های مالی آمریکا و انگلستان بر دیگر نقاط جهان	MBRI-8904	ترانگ بوی، تامیم بایومی، مترجم: سوفی بیگلری
نقش یوان در موفقیت تجاری چین	MBRI-8903	پرستو شجری
ادوار تجاری و آزمون علیت گرنجر	MBRI-8902	مجید صامتی، سعید دائی کریم‌زاده، لیلا نیلفروشان
امکان‌سنجی فقهی-اقتصادی استفاده از نهاد وقف در تأمین مالی خرد اسلامی	MBRI-8901	حسین میسمی، محسن عبدالهی، مهدی قائمی‌اصل

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰
کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir